

POTAJEMNIE (251) *av*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 7 r. błędne znakowanie).

Sł stp, Cn notuje, Linde bez cytatu.

Tak, aby nikt nie wiedział oprócz bezpośrednich uczestników; *occulte(-o)* BartBydż, Miech, Vulg, PolAnt, Calep, JanStat, Cn; *clam* BartBydż, Miech, Vulg, PolAnt, JanStat, Cn; *secreto(-e)* HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Cn; *latenter* Bart Bydż, HistAl, Cn; *abscondite* PolAnt, Calep, Cn; *absconse*, in *abscondito*, in *occulto* Vulg, PolAnt; *clandestino* Calep, Cn; *occultis insidiis* Miech; *clanculum*, *furto* Mącz; *tacite* Vulg; *furtive* Calep; *abdite*, in *angulo*, *arcano(-e)*, *celate*, *celatim*, *clanculo*, *furtim*, in *sinu*, *obscure*, *per occultum*, *secretim*, *sub tunica et sinu*, *tecte* Cn (251) : iá go [(tj. Judasz Jezusa) wám wyda^m w wafle ręce potajemnie bez wielkié^{so} záltępu *OpecŻyw* 83v, 39v, 67v, 83; *BartBydż* 242b; *BielŻyw* 134; *MiechGlab* 15, 64; *LibLeg* 6/191 [2 r.]; wiem iáką nienáwifcią ty záwždy niífciífz [lege: niszczyysz] ony ktorzy ácz potajemnie ále wždy odstępuią od przykazania twego *RejPs* 184, 137, 147; *HistAl* A, B4v, C3v, E2v, F8, M8; *KromRozm II* xv; *LibMal* 1546/111; *LubPs* X3; ktore [okoliczności] ítroná powodná Sędziemu potáiemnie dáie ná kárcie ípifáne wedle žaloby á potrzeby íwey *GroicPorz* x3v; Potym ręce podniośwízy ták ísemrzefz/ potáiemnie áby íe ludzie niedomyílili y nieobaczyli wálzego bluznierítwá y báłwochwálítwá. *KrowObr* 170, A4v, B, 193v; íkrylá go [syna królewskiego] przed Atalią/ by go nie zábilá. Y był przy niey ífeśc lat potháiemnie w domu Páńfkim. *Leop* 4.Reg 11/3; W víthách íwoich pokoy z przyáciem íwoim mowi/ á potháiemnie zákláda náń íidlá. *Leop* *Ier* 9/8, *Tob* 12/6, *Iob* 29/4, *Ps* 100/5, *Eccli* 21/23, *Ier* 38/16, *1.Mach* 10/79; *UstPraw* Dv; Ześ [Zuzanno] młodzieńca potáiemnie w tym ogrodzye miáá *KochZuz* A3; [kapłani] wziáwízy czáftkę ognia z ołtarza íkryli potáiemnie/ w dole *BibRadz* 2.*Mach* 1/19, 1.*Reg* 18/22, *Ps* 100/5, *Prov* 21/14, 1.*Mach* 9/60, *Matth* 1/19, 2.*Petr* 2/1; [Laban nie pozwalá odejśc Jakubowi.] Przeto íakob wczyniówízy potáiemnie zmowę z żonámi y z dzyećmi/ wyfzedł od niego milczkiem pobrawízy íwoy ítátek *BielKron* 15; Ten Hámilkár [...] miefzkał ná dworze Alexándrowym áż do śmierci krolewfkiey/ pífzác potáiemnie Kártáginianóm ípráwy Alexándrowe. *BielKron* 126v; tá [Mesalina] bylá ták wielka gámratká íż przechodzilá Semiramis/ chodziá potáiemnie do domu gościnnego *BielKron* 141v; Słyfzac Litwá rofterki w Polfzce/ wtargnęli potajemnie do Polfki *BielKron* 369, 16v, 24v, 46, 54v, 56 (80); *Compile sapientiam alicuius per translationem*, Potáyemnie przechwyćc to co vmie. *Mącz* 299d, 49b, 55b, 138d, 188b [2 r.], 231a (11); *SienLek* 141; *LeovPrzep* F2; *HistRzym* 10; *RejPos* 166v; *RejZwierc* 45, 75; *KochMon* 35; Czyńcie pokutę/ iáką w kościele czynią. Zaden íobie niech niemowi: czynię potáiemnie/ czynię przed Bogiem *WujJud* 82v, 182; *WujJudConf* 82; synowie ludu twego rozmawiaią o tobie zá íciáną (*marg*) wł: Podle ícian/ to íeft/ potajemnie. (-) *BudBib* *Ez* 33/30, *Deut* 27/24, 1.*Reg* 18/22, *Ier* 40/15, *Sap* 18/9, 1.*Mach* 9/60; *HistHel* B3, B4; *CzechRozm* 252; *ModrzBaz* 115v; *SkarŻyw* 74, 103, 234; *StryjKron* A6, 195, 309, 437, 472, 587; bo on [Bóg] wie [...] co kto potáiemnie broi *CzechEp* 55, 55; *NiemObr* 150; *KochEpitCat* 110; *KochWz* 138; *WerKaz* 281; *Paprup* 13; iz in loco publico vkrolewny naZamku aczpotaemnie alebyło kazanie Luterskie. *ActReg* 83; *Calep* 8a, 203a, 443a, 721b; *GostGosp* 38, 166; [przed pójściem do żony slugi swe] poíyáá/ áby wízytki káty y íkrzynki niewieście dobrze wymácali/ áby byío náń gdzie żelázá iákiego potáiemnie miedzy ízátámi nie záchowáno. *Phil* P3; Z nienawiści bowiem pochodzi *Sufurratio*, to íeft/ zaufznictwo/ gdy

kto potáiemnie łczy pie kogo ná ławie iego chcąc mu iey vwlec *Phil* Q2, H4, O3, P4; *LatHar* 730; *WujNT przedm* 21, *Matth* 1/19, 2/7, s. 104, *Ioann* 7 arg, *Eph* 5/12; IEfli Zyd potáiemnie będzie zábit/ ták iżby przez świadectwo nie mogło bydź to dowiedziono: [...] *SarnStat* 255, 141, 155, 245, 548, 672, 701, 707; *KlonWor* **, **v, 75.

W połączeniu szeregowym (1): Iż nieprzyjaciel przyzędźy w nocy/ tho iest/ chytrze/ ćicho/ á potáiemnie/ rozłiał á rozmnożył ten złościwy kákol *RejPos* 54.

W przeciwstawieniach: »jawnie (a. jawny) (17), otworzyć (otworzysto) (3)... potaiemnie« (18): *OpecŻyw* 66, 109; iż czo pirwey potháiemnie łupiełstwa czynił, iuż więc iawnie pocał miałtecka y miałta naiezdzić y połiadać. *MiechGlab* 65; *RejPs* 121v; *Leop Rom* 2/29; *BibRadz Ioann* 7/10; *BielKron* 135v; Iużes powiedział o Exekucyey/ która iáwnie wżey Koronie iest łzkodliwa/ á niektórym potáiemnie iest pożyteczna *OrzQuin* C3v; *KuczbKat* 340; *RejZwierc* 95; mieć to chce Pan Bog/ áby łłuzbá Ewángeliey świętey byłá iáwna. [...] Aby iey głos niebył potáiemnie w káćiech záwieran/ ále áby był łłyszán od wżyłtkiego narodu ludzkiego *WujJudConf* 220; *BudBib* 4. *Esdr* 14/25; *NiemObr* 22 [2 r.]; ále gdy tego iáwnie otrzymác ná Seymách żadnym łpołobem niemogł/ poradził mu Sigmunt Cefarz áby potáiemnie á pojedynkiem z Pány Koronnymi koło tego tráctował. *StryjKron* 558; *LatHar* 588; ia nie poydę ná to święto: bo moy czas ielzche łię nie wypełnił. To im powiedziawłzy/ zołtał łam w Gálileiey. A gdy połzli brácia iego/ tedy y on połzedł ná łwięto/ nie iáwnie/ ále iákoby potáiemnie. *WujNT Ioann* 7/10 [przekład tego samego tekstu: *OpecŻyw* 66], *Act* 16/37; áby połstronnéy łoli ku łzkodzie Rzeczypołpol. y Królestwa náłzého v łiebie nie mieli/ áni [...] chowáli potáiemnie/ áłbo otworzyć (clam vel aperte *JanStat* 51]. *SarnStat* 385 [idem] 926.

W charakterystycznych połączeniach: potajemnie brać (wziąć) (5), broić (2), być (4), (w)chodzić (przychadzac, schadzac się) (4), (za)chować (6), (u)czynić (13), (po)da(wa)ć (dodać, wydać, dany) (10), da(wa)ć znać (2), iść (odysć, przyść itp.) (16), (u-, nad-, z)jechać (5), (roz)kazać (3), kazać [= nauczać], młodzieńca mieć, modlić się (2), mowić (4), nabyć, nauczać (uczyć) (2), objawi(a)ć (2), odprawować (wyprawić) (2), odstępować, opuścić [kogo] (2), patrzyć [czego], pisać (wpisan) (4), poimać, posłać (przysłać, zasać) (8), potracić [kogo], (od)powiedzieć (2), praktykować, prosić (2), przechwycić [co], przedawać (przedan) (3), przyciągnąć (2), przysiąc, przywieść (wwieść, przywozić, wiedziony) (4), publikować, (u)radzić (2), schraniać się (3), skryć, sprawować (ofiary) (3), stać [o co], uciec (uciekać) (3), udawać (2), uderzyć, wezwać (3), wprowadzać (2), wrocić, wtargnąć (2), wybran, wykraść, zabi(ja)ć (zabijający, zabit) (10), zamordować, zawołać [kogo], zebrać (zbierać) (się) (11), zgodzić się (2), zgromadzać, złączyć się, zmowić się (2), zostawić, żywić.

Zwrot: »potajemnie zachować« = utrzymać w tajemnicy (1): Małz widzę Andromácho z łmierci Hektorowey Nieznośny žal/ Hekubá tákże z Priámowey: Mnieby przyłzłó łámého Paryłá žalowác/ A y to potáiemnie v łiebie záchowác. *GórnTroas* 60.

Szeregi: »(abo, bądź, i, lub) jawnie a(1)bo (bądź, i, lub) potajemnie« = publice a. manifeste vel occulte *JanStat* [szyk 11:2] (13): *SeklKat* 13; Bo dałz vbogiemu kęs chlebá ábo piędzdz/ poprawdzie mały kofzt/ ále owo łłowko Bog miły záplác/ wielka tho nagrodá/ bo łie nam to y iáwnie y potáiemnie płáci. *RejZwierc* 95; *CzechEp* 4; *ReszHoz* 129; *SarnStat* 704, 924, 1068, 1070, 1087 (9). [Ponadto w przeciwstawieniach 17 r.]

»kryjomko i potajemnie« (1): Ci trzey nieprzyiaciele łzturmiają przeciwko mnie/ y przesładuią mię/ czałem otworzyfto y iawnie/ á czałem kryjomko y potaiemnie/ a zawnždy złośliwie. *LatHar* 588.

»z lekka a potajemnie« (1): Obrepare ad magistratum, Z lekká á potáyemnie fie ták włudzić w vrząd. *Mącz* 352c.

»omacmie a potajemnie« (1): wypłocz też ty fiatki łwoie z onego márníego błotá/ plugáwości/ á omylności łwoich/ ktoremiš omacmie á potaiemnie łpał á zawnodził ty niewinne rybki Pána łwoiego *RejPos* 176v.

»potajemnie a (ani) skrycie« [szyk 1:1] (2): *BiałKat* 46; łchadzamy fie/ nie ku zabobonom/ [...] ále ná prawdziwą chwałę imienia Pánłkiego/ á ktemu nie łkrycie áni potaiemnie. *NiemObr* 23.

Przen (9) : Prozen będzie káždey rozmáitey pokuły y powietrza zaráżonego/ ktore potaiemnie łzkodzi káždemu *RejPs* 136; *SarnUzn* H; tám gdzie Wilná cícha Górę z wieku łádzóną/ potaiemnie łpycha Czyniac łobie gošciniec cíchy do siełtrzyce/ Którę łzumny biég łłyfy przez włłkie gránice. *KochPam* 83.

a) *Niebezpośrednio, nie wprost* (3) : o ktorých [ostatkach monarchii rzymskiej] Dániel Prorok we dwunałtim rozdzieleniu Prorocwá łwego potaiemnie námienia. *LeovPrzep* I4.

W przeciwstawieniu: »potajemnie ... jawnie« (2): Mamy łtánąc włzyfcy iawnie (nie potaiemnie iákimi dułzám) przed łtolicą Kryłtułową/ áby káždy odnioł coby ná cíele wzięł łłusnie/ wedle tego co czynił ábo dobrego ábo złego. *GrzegłSm* 12; *WujJud* 79v.

b) *W głębi, nie w sposób oczywisty, tak, że trzeba się domyślać* (3) : pilności wiele przyłóżyć mamy abyłmy też rzeczy ktora częłtokroć miewa w łobie chocia potaiemnie złoć nieiaką w fie nie przypułzczáli *BielŻywGlab nlb* 12; yž iezcze niedoświádczeni nie obaczyli/ [...] przebiegow/ y łkrytości/ ktore w naukach potaiemnie tkwią *KwiatKsiąż* L3v.

a) *W głębi serca* (1) : Ale iáko w inych rzeczách ták y w tey zda mi fie Pan potaiemnie łáłkaw ná Polaki. A łnadź żadnego narodu ták długo nie piešcił/ y w pokoju y w kwitnących wolnościach łwoich/ iáko narodu tego *RejZwierc* 210.

a. *Anonimowo* (1) : Clancularius Poeta, Który potáyemnie złorzeczi. *Mącz* 55b.

b. *W sposób nadprzyrodzony* (1) : Lecž my poświácenia y zacności Sákrámentow żadną miárą [...] ołobie káplánłkiey nie przywłázcžamy. Wiemy to dobrze/ że ie łam Pan Bog potaiemnie przez połługę káplánłką łpráwuie. *WujJud* 166.

Synonimy: chyłem, chyłkiem, cicho, kryjanką, kryjomie, kryjomką, kryjomkiem, kryjomko, milczkiem, skrycie, ukradką, ukradkiem, ukradzenie, zakrycie.

Cf POTAJEMNO, TAJEMNIE

KW, ZCh